

11.12.2024

KT:n esityksiä Kasvuriihi-hankkeelle 11.12.2024

Koulutukseen panostaminen on talouskasvun edellytys

Petteri Orpon hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että vuoteen 2030 mennessä 50 %:lla suomalaisista on korkeakoulututkinto. Koulutukseen panostaminen onkin merkittävin talouskasvun edellytys.

Koulutuksesta täytyy jatkossa huolehtia entistä paremmin, lähtien aina perusasteen koulutuksesta. Perusasteella saatu vahva pohja sekä perustietojen ja -taitojen osaaminen luovat edellytyksiä myöhemmän vaiheen itsenäisille opiskelutaidoille. Yksilötasolla tämä antaa paremmat valmiudet oman osaamisen kehittämiseen elämän eri vaiheissa, vahvistaa valmiuksia oman elämän hallintaan sekä välillisesti lisää kansalaisten resilienssiä yhteiskunnallisissa, työmarkkinoihin vaikuttavissa muutostai suhdannetilanteissa. Koulutusjärjestelmän korkean tason säilyttäminen on keskeistä, kun tavoitellaan tuottavuuskasvua myös tulevaisuudessa. Erityisesti tarvitaan panostuksia poikien koulumenestyksen mahdollistamiseen ja koulutustason nostamiseen.

Kunta- ja hyvinvointialoilla pätevän henkilöstön saatavuus vaikuttaa merkittävästi siihen, miten lakisääteistä palvelutoimintaa voidaan toteuttaa ja kehittää sekä siihen, miten julkisten palveluiden kustannuksia voidaan hillitä.

Inhimillisen pääoman ja tuottavuuden kasvattaminen edellyttävät investointeja koulutukseen ja jatkuvan oppimisen tukemiseen. Korkeakoulutuksen aloituspaikkoja on lisättävä merkittävästi enemmän osaajapula-aloille. On huomioitava, että koulutuksen kasautumista ei kokonaan voi välttää eikä se ole aina tarkoituksenmukaistakaan. Esimerkiksi säädelyillä kelpoisuuksia edellyttävillä kasvatus-, opetus- ja sote-aloilla sekä työnantajilla että työntekijöillä on lakisääteinen velvollisuus kehittää ammatillista osaamista työuran aikana. Säädelyillä aloilla tarvitaan lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen ja pätevoitymiseen myös työuran aikana tutkintoon johtavaa koulutusta.

Käsitteenä koulutuksen kasaantuminen johtaa myös helposti harhaan. Useiden yritysten ja organisaatioiden menestys rakentuu juuri työyhteisöjen kyvykkyyden ja yhteistyösuhteiden varaan. Monen yrityksen ja esimerkiksi yliopistojen toiminta-ajatus perustuu huippuosaamiseen, siis osaamisen kasautumiseen.

KT:n näkemyksen mukaan hallituksen tekemät ratkaisut, esimerkiksi aikuiskoulutustuen lakkauttaminen, ammatillisen koulutuksen leikkaukset tai koulutuksen kohdentaminen vain ensimmäistä tutkintoja suorittaville, toimivat vastoin hallituksen tavoitetta nostaa koulutustasoa ja kasvattaa korkeakoulututkinnon suorittaneiden määrää. Uudelleen kouluttautumismahdollisuuksien kaventaminen jäykistää työmarkkinoita ja työvoiman liikkuvuutta. Työvoiman kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan täsmätoimia.

Lisäksi työelämän murroksessa työtehtävien ja -tapojen muuttamiseen, uusien teknologioiden käyttöön ottamiseen sekä tekoälyn hyödyntämiseen tarvitaan aiempaa joustavampia täydennys- ja uudelleen kouluttautumismahdollisuuksia osaamisen kehittämiseksi tai kouluttautumiseen yllätyksellisesti työttömien nuoren on mahdotonta ennustaa, mihin ammattiin kannattaa kouluttautua. Korkeaa arvonnäkökulmaa tuottavat toiminnot edellyttävät korkeasti koulutettua työvoimaa. Osaamiseen panostaminen on inhimillistä pääomaa, joka mahdollistaa tuottavuuden kasvun.

11.12.2024

Panostukset sosiaalisiin investointeihin luovat vakautta sekä mahdollistavat talouskasvua ja kilpailukykyä

Komission lokakuussa 2024 julkaiseman tutkimusraportin mukaan investoinnit toimiviin julkisiin palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen, opetukseen, sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluihin vahvistavat yhteiskunnan ja kansalaisten resilienssiä, yhteiskuntarauhaa ja turvallisuutta. Julkiset palvelut mahdollistavat arjen toimivuuden ja yhteiskunnan toimintavarmuuden myös poikkeusaikoina, kuten nähtiin korona-aikana.

Suomalaisen yhteiskunnan ja sen instituutioiden vakaus, luottamus ja resilienssi korostuvat erityisesti Venäjän hyökkäyssodan ja epävarman geopolitiikan aikana talouskasvun edellytyksinä. Erityisesti epävakaisissa oloissa julkiset palvelut ja hallinto mahdollistavat muiden alojen kilpailukykyyn kasvattamisen ja investoinnit Suomeen.

Taloustutkimuksen 3/2024 tekemän selvityksen mukaan yhdeksän kymmenestä suomalaisesta (89 %) katsoo, että kunnissa ja hyvinvointialueilla tuotetut palvelut ovat toimivan arjen kannalta tärkeitä tai erittäin tärkeitä. Oikea-aikaiset palvelut vähentävät syrjäytymistä ja ennaltaehkäisevät myöhemmin suurempaa palvelutarvetta ja niistä aiheutuvia kustannuksia, kuten pitkäaikaistyöttömyydestä, lastensuojelusta tai ympärivuorokautista laitoshoidosta aiheutuvia kustannuksia.

Suomi nimettiin vuonna 2024 seitsemännen kerran peräkkäin maailman onnellisimmaksi valtioksi. Myös Suomen julkinen hallinto on kansainvälisissä vertailuissa ollut maailman parasta (esim. Legatum prosperity index 2023).

Eräänä Suomen talouskasvun mahdollistajana on keskeistä julkisissa palvelureformeissa onnistuminen (hyvinvointialueuudistus ja TE-uudistus) ja hyvinvointiyhteiskunnan toimivuuden varmistaminen.

Julkisen talouden sopeuttamiseksi tarvitaan parlamentaarinen useamman vaalikauden ohjelma. Julkisen sektorin ja elinkeinoelämän vastakkainasettelua tulee välttää ja kiinnittää huomiota reformien onnistumisista viestimiseen ja kansalaisten tulevaisuudenuskon vahvistamiseen. Tarvitaan lisää luottamusta vahvistavaa vuoropuhelua eri sektoreiden välillä.

Rahoituksen varmistaminen kotimaisiin investointeihin ja puolustusteollisuuteen

Suomalaisten eläkeyhtiöiden ja eläkelaitosten sijoitustoiminnassa on pyrittävä lisäämään kotimaisten sijoitusten painoarvoa. Erityisesti kotimaisen ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden kasvattamiseen tarvitaan myös eläkerahastojen sijoituksia.

Työperäinen maahanmuutto varmistaa hallittua demografista muutosta ja hoivan rahoituksen riittävyttä

Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa, koska työikäinen väestö vähenee merkittävästi tulevina vuosina. Maahanmuutto voi paikata osan kasvavasta työvoimavajeesta. Suomen maakuvaa ja houkuttelevuutta työntekomaana tulee lisätä ja Suomeen tulemistä tulee helpottaa.

Säädelyillä aloilla ulkomailla suoritettujen tutkintojen täydentämiseen, pätevoitymiseen ja tunnustamiseen tulee luoda nopeat, keskitetyt palvelumallit. Lisäksi tarvitaan valtakunnallisesti koordinoitua kielikoulutusta sekä panostusta toimiviin asettautumis- ja kotoutumispalveluihin. Perheenyhdistämisen avulla voidaan tukea osajien kotoutumista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

11.12.2024

Korkeakoulutettujen lisäksi tarvitaan myös matalamman koulutusasteen osaajia kuten esim. lähihoitajia ja hoiva-avustajia. Matalapalkka-aloille työllistyvät maahanmuuttajat tukevat myös korkeasti koulutettujen (suomalaistaustaisten tai maahanmuuttajien) tuottavuutta. Maahanmuutto lisää veroja maksavien työkäisten määrää suhteessa eläkeläisten määrään ja täten rahoittaa tulevia eläkkeitä ja iäkkäiden hoivaa.

TKI- toiminnan tukea tarvitaan myös julkiselle sektorille

Julkisen sektorin tuottavuuden paranemisella on suuri merkitys julkisen talouden kestävyydelle ja siksi kunta- ja hyvinvointisektoreiden toimialojen jättäminen innovaatiotoiminnan tukien ulkopuolelle ei ole tarkoituksenmukaista. Julkisella sektorilla on myös yhteiskunnallisen toimintaympäristön, väestökehityksen ja palvelutarpeen kasvun muutoksista sekä osaajapulan takia suurin tarve palvelutoiminnan ja - rakenteiden kehittämiseksi. Tämän kehittämistyön tueksi tarvitaan julkiselle sektorille kohdennettavaa kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukea.

Julkisen sektorin toimijoita varten tulee perustaa Suomen suunta -raportissa mainittu Public Finland yksityisen sektorin Business Finlandia mukailleen.

Julkisen sektorin ja sen korkeasti koulutetun henkilöstön palauttaminen TKI-toiminnan, tukien ja yritys yhteistyön piiriin on tehokas keino vauhdittaa julkisen työn tuottavuus- ja tuloksellisuuskehitystä, sekä edelleen julkisen talouden tasapainottamista ilman palvelujen rapautumista. Innovatiiviset ja hyväksi havaitut toimintatavat leviävät kokemusten mukaan tehokkaasti kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Nopea keino tuottavuuden nostamiseksi ja palvelujen laadun parantamiseksi julkisella sektorilla on tekoälyn järjestelmällinen hyödyntäminen. Public Finlandia tai vastaavaa tahoja tarvitaan rahoittamaan siihen liittyvää pitkäjänteistä verkostotyötä ja yhteiskehittämistä esimerkiksi kunnissa. Tähän ekosysteemyöhön tarvitaan mukaan julkisten organisaatioiden johto ja henkilöstö sekä muut palveluntarjoajat.

Hyviä esimerkkejä julkisen sektorin innovaatiotoiminnasta ja verkostoitumisen hyödyistä tarjoavat muun muassa Sote-tekoälyn ekosysteemi, Vaikuttavuuskeskus, Innokylä ja Tekojen tori.

Osa valtion maksamista yritystuista ei ole taloudelle hyödyllisiä ja ne voivat jopa hidastaa kehitystä. Työn tuottavuus yksityisellä sektorilla on jäänyt jälkeen kilpailijamaista viimeisen noin 15 vuoden aikana. Tästäkin syystä yritystuet tulisi perata läpi. Suurin osa nykyisistä tuista on ns. säilyttäviä tukia, joilla tuetaan vanhaa ja vähän tuottavuutta lisäävää tuotantorakennetta. Tukien uudelleen suuntaus on kohdistettava sellaisiin kohteisiin, jotka lisäävät tuottavuutta ja muuntavat Suomen tuotantorakennetta suuntaan, jolla on enemmän kysyntää globaalisti.

Työllisyyden kasvattaminen ja työllisyyden hoitoon panostaminen välttämätöntä

Työvoiman saatavuusongelmat johtuvat kohtaanto-ongelmasta ja työvoimapulasta. Tuottavuuden parantaminen ja työllisyyden kasvattaminen ovat julkisen talouden kestävyuden kannalta keskeistä. Kun työllisyys vahvistuu, verotulot kasvavat ja samalla työllistyneiden riippuvuus sosiaalietuuksista vähenee. TE24-uudistuksella on tässä merkittävä rooli.

Talouden elpyminen heijastuu työllisyyden parantumiseen yleensä viipeellä. Siksi työttömyys tulee vaikeutumaan ainakin vuoden 2025 ensimmäisten kuuden kuukauden aikana (TEM työmarkkinaennuste). Työllisyyden kasvu edellyttää yksityisen kulutuksen kasvua. Toisaalta julkisen sektorin säästöpainee leikkaavat julkisen hallinnon työllisyyskehitystä. Pitkäaikaistyöttömien määrä (10/2024 tilanteessa 101 000) jatkaa kasvua vielä 2026 aikana.

11.12.2024

Kuntien elinkeinopolitiikan mahdollisuuksia tulee vahvistaa väljentämällä merkittävästi työvoimapaalveluiden järjestämisestä annettua lainsäädäntöä. Näillä säädöksillä veloitetaan työvoimaviranomaista järjestämään alkuhaastattelut ja työnhakukeskustelut samalla tavalla kaikille työnhakijoille riippumatta näiden palvelutarpeesta ja tilanteesta.

Euroopan komission työllisyysstrategiassa korostetaan heikommassa asemassa olevien työnhakijoiden palvelutarpeiden huomioimista. OECD:n arvion perusteella olemme tässä onnistuneet muita Euroopan maita heikommin. Niin sanottu pohjoismainen työvoimapaalvelumalli on ohjannut työvoimapaalveluresursseja muuhun kuin em. työllisyysstrategian mukaiseen toimintaan. Esim. VTV:n selvityksen perusteella työvoimapaalvelumalli on johtanut ylipalveluun itsenäisellä ja omatoimisella työnhauulla työllistyvien kohdalla ja vastaavasti alipalveluun, kun asiakas tarvitsisi yksilöllisempiä ja intensiivisempiä palveluja. Paalvelumallin työllisyysvaikutukset sisältävät tästä syystä todennäköisesti merkittävällä tavalla työmarkkinavuotoa.

Työvoimapaalvelumallin vuoksi henkilöstöresursseja ei ole voitu kohdentaa asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti. Mikäli haitallisesta sääntelystä luovuttaisiin, resursseja voitaisiin suunnata enemmän heikommassa asemassa olevien työllistymisen edistämiseen.

Työttömyysturvaan on tulossa työttömälle työnhakijalle voimakkaampia kannustimia työn ja vaikutavien työvoimapaalveluiden vastaanottamiselle (ansiopäivärahan työssäoloehdon pidentäminen ja määrän porrastus). Nämä uudistukset tekevät nyt säädellyn työvoimapaalvelumallin tarpeettomaksi, koska työttömyysturvajärjestelmä muodostaa entistä voimakkaamman kannustimen hakea työtä.

Panostaminen aktiiviseen työllisyyspolitiikkaan ja sen rahoituksen turvaaminen auttavat työnantajaa löytämään tarvittavaa työvoimaa ja toisaalta se tukee työntekijöitä työmarkkinakykyisyytensä ylläpitämisessä.

TE24- uudistuksessa on tärkeää panostaa toimiviin alueellisiin työnantajapaalveluihin työntekijän työllisyyspalveluiden rinnalla. Kunnallinen palvelurakenne mahdollistaa uudenlaisen työllisyyden edistämisen paikallisella tasolla. Asiakaslähtöisten työvoimapaalveluiden odotetaan vahvistavan myös kuntien elinvoimaa ja yritysten kilpailukykyä.

Normien keventäminen ja joustavoittaminen hillitsee kustannusten kasvua

KT on tuonut esille, että kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden järjestämistä ja tuottamista koskevaa sääntelyä keventämällä voidaan hillitä kustannuksia, parantaa kilpailukykyä ja turvata osaan henkilöstön saatavuutta. Sääntelyä voitaisiin vähentää helpottamalla kelpoisuusvaatimuksia ja henkilöstömitoituksia esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, opetuksessa sekä sosiaali- ja terveysalalla.

Normienpurku ei kuitenkaan saa johtaa kuntien tai hyvinvointialueiden samanaikaiseen perusrahoituksen leikkaamiseen (kuten esim. hoitotakuun palauttamisen osalta toimittiin). Siinä tapauksessa normien joustavoittamisesta saatavat tuottavuushyödyt jäävät saavuttamatta, jos toimintoja ei riittävästi perusrahoituksen vuoksi ole kuitenkaan mahdollista järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla.

Normien joustavoittaminen tukee tarkoituksenmukaista ammattihenkilöiden välisen työnjaon kehittämistä, tuottavuuden lisäämistä ja varautumista demografisesta muutoksesta aiheutuvaan työvoimatarpeeseen.

11.12.2024

Tiedolla johtaminen tukee vaikuttavuutta

Tiedolla johtaminen mahdollistaa oikeaan tietoon perustuvan päätöksenteon ja vähentää virheiden riskiä, parantaa päätösten laatua, kustannustehokkuutta, vaikuttavuutta ja vakaan yhteiskunnan rakentamista.

Siksi olisi huolehdittava, että yhteiskunnallisesti merkittävät tietovarannot ovat helposti saavutettavissa ja saatavilla yhteiskunnan keskeisille toimijoille. Tässä ajantasaisen, luotettavan ja puolueetoman tilasto- ja tutkimustiedon merkitys ja tärkeys korostuu (esimerkiksi seurantatutkimukset ja tilastoaikasarjat). Tarvitsemme luotettavien väestöennusteiden laatimiseen nykyistä vankemman tieteellisen taustaryhmän. Tilastotiedon keräämisen ja analysoinnin panostuksista on huolehdittava myös jatkossa. Valtion ei tarvitsisi huolehtia tästä yksin, vaan esimerkiksi eri asiakasryhmät voisivat osallistua Tilastokeskuksen toiminnan rahoittamiseen asiakasmaksujen kautta.

Toimivat työmarkkinat luovat työrauhaa ja talouskasvua

Pienen vientivetoisen maan, kuten Suomen, työmarkkinoiden toimivuus on tärkeää. Toimivat yhteistyösuhteet työnantajia ja henkilöstöä edustavien tahojen välillä luovat vakautta ja ennustettavuutta. Yhteisen talouden ja työmarkkinoiden tilannekuvan luomiseksi tulisi olla yhteinen foorumi ja toimintatavat. Työmarkkinaosapuolten tulisi yhdessä kyetä arvioimaan Suomen talouden kehitystä, kilpailukykyä sekä erilaisten ratkaisujen vaikutuksia työllisyyteen ja ostovoimaan.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUEYÖNANTAJAT KT

Markku Jalonen, toimitusjohtaja